

Classics Illustrated #168 og #169 lå klar til udgivelse, da Gilberton stoppede i 1962. Også en del andre titler var sat i produktion på dette tidspunkt, bl.a. Norman Nodels tegneserieudgave af Ian Flemmings *Dr. No*, der også dannede grundlag for den første James Bond-film.



Hæftet *Dr. No* blev et nummer i rækken af *Klassika Eikonoigraphimena*, som *Classics Illustrated* hed i Grækenland.

Det var Gilbertons britiske ”filial”, der stod for denne og andre produktioner indtil 1963. Men den europæiske produktion fortsatte de følgende år og nåede op på i alt 82 titler (se bog 1, side 170).

Crandall og Evans havde videregivet #168 fra deres tegneborde i 1961, men den amerikanske udgivelse lod vente på sig i 8 år. I Danmark udkom den allerede i 1966 som *Illustrerede klassikere* nr. 158. I USA skete det

Twin Circle – Illustrerede klassikere i katolsk indpakning

af Anders Hjorth-Jørgensen

først i 1969, hvor Patrick Frawleys forlag Twin Circle stod som udgiver. Patrick Frawley (1923-98) var ejer af og direktør for flere virksomheder: Schick (barberblade), Paper-Mate (kuglepenne) og Technicolor (farvefilm). Men han var også en dybt troende katolik, som gav udbredt støtte til konservative politikere og organisationer.

Det foretagende, der stod hans hjerte nærmest var Schick Shadel, en kæde af centre til behandling af alkohol- og narkotikamisbrug.

Han gav desuden støtte til jesuitterpræsten og journalisten Dan Lyons i dennes bestræbelser på at starte det nationale, katolske ugemagasin *Twin Circle Catholic Weekly*. I den forbindelse købte Patrick Frawley rettighederne til Gilbertons udgivelser af Albert Kanter i december 1967 med det formål at lancere ugemagasinet ved hjælp af *Classics Illustrated* og en anden af Gilbertons hæfteserier, *Junior Classics* (i dansk udgave med titlen *Eventyrserien*)

Meningen var, at hvert ugemagasin for at imødekomme er børnepublikum skulle bringe historier fra disse

hæfter i føljetonform, men også i et format, så de kunne tages ud af magasinet og gemmes.

Fra februar 1969 indtil august 1978 blev der så i *Twin Circle Catholic Weekly* – i 438 ugesektioner – bragt tilsammen 105 *Classics Illustrated* og *Ju-*



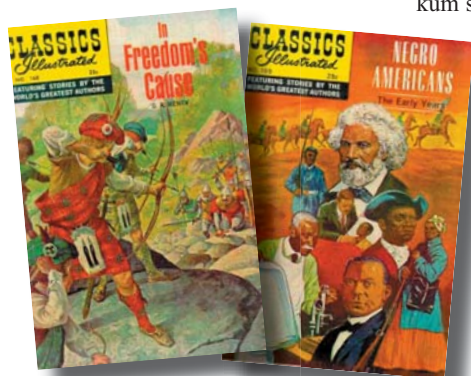
nior Classics.

1968-69 forsøgte Twin Circle at give *Classics Illustrated* en renaissance i hæfteform. I alt 27 gamle numre udkom med nye forsider – en enkelt af disse, #83 *The Jungle Book*, også med nyt tegnet indhold og forside af Norman J. Nodel.

Desuden udgav Twin Circle #168, *In Freedom's Cause*, og #169, *Negro Americans*. Det kan være svært at placere sidstnævnte – om sorte personligheder i slavernes kamp for frigørelse – i kategorien ”illustreret klassiker”, men forklaringen kan være, at den var produceret til en anden af Gilbertons hæfteserier, *The World Around Us* (*Verden i tekst og billeder*), så Twin Circle har fået den med i købet.

I 1969 måtte Twin Circle erkende, at der ikke længere var publikum til hæfteudgivelsen *Classics Illustrated*. Først 30 år senere var forlaget igen indblandet i et forsøg på genudgivelse, da Acclaim Books in-

roducerede den i nyt format (se side 224).



Illustrerede KLASSIKERE

De bedste fortællinger af
verdens største forfattere

WILHELM TELL

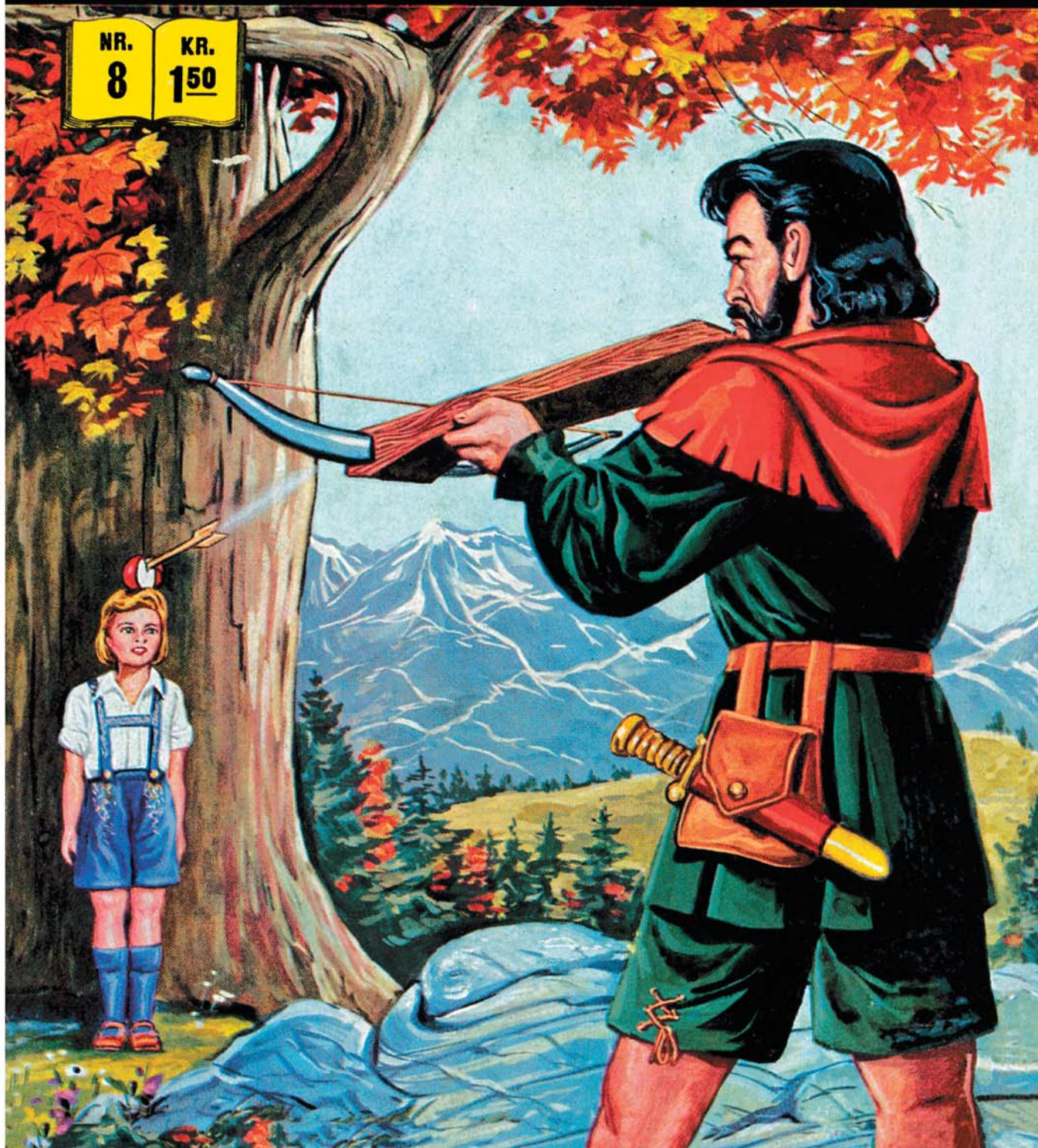
FR. SCHILLER

NR.

8

KR.

150



Æbleskud med fynske rødder

af Anders Hjorth-Jørgensen

I Saxos *Gestadanorum* (Danernes beredninger) fra ca. 1200 fortælles om den fynske sagnhelt Palnatoke. Muligvis er han en historisk person, som i virkeligheden hed Toke Palnesen. Som Palnatoke har eftertiden tillagt ham en række bedrifter.

Ifølge nogle kilder var han stifter af krigersamfundet jomsvikingerne og grundlægger af disses borg, Jomsborg, på den polske eller tyske nordkyst. Andre kilder tilskriver den danske konge, Harald Blåtand, dette.

Vandrehistorierne om Palnatokes forhold til kongen er mange. Bl.a. fortælles det, at Harald Blåtand tvang ham til at stå på ski ned ad den stejle klippe Kullen i Skåne. Det fortælles også, at Palnatoke blev kongens banemand ved at såre ham dødeligt med et pileskud i bagdelen. Og det fortælles, at Palnatokes uforsonlige forhold til kongen skyldtes, at Blåtand i jalousi over hans pralerier om sine uforlignelige evner som bueskytte, tvang Paltanoke til at skyde æblet af hovedet på sin søn. Ifølge legenden havde Palnatoke en ekstra pil i hånden – beregnet for Harald Blåtand, hvis pileskuddet ikke ramte æblet, men sønnen.



Friedrich von Schiller

I den islandske edda, Vølundskvadet – nedskrevet omkring 1250 - optræder en tilsvarende legende. I Thidreks saga er det den finske kongesøn Egil, som af kong Nidung tvinges til at skyde et æble af hovedet på sin søn. Og i England møder man Robin Hoods forgænger, den ligeledes fredløse Adam Bell, hvis våbenfælle

William af Cloudsley blev tvunget til en lignende handling ifølge de mundtlige overleveringer, som blev nedskrevet og udgivet i 1550.

I det historiske drama *Wilhelm Tell* fra 1804 har den tyske digter, Friedrich von Schiller (1759-1805) ladet sig inspirere af denne vandrehistorie til en af stykkets centrale scener, hvor Tell tvunget af den tyranniske rigsbefuldmægtigede, Hermann Gessler, med sin armbrøst skyder æblet af sin søns hoved, men har en ekstra pil siddende i bæltet. En pil, som Tell efterfølgende afslører som beregnet for Gessler, hvis den første pil skulle ramme sønnen.

TELL-MYTEN

Hvem var så denne Wilhelm Tell, der i Schillers drama skildres som den store schweiziske frihedshelt i slutningen af 1200-tallet?

Legenden om Wilhelm Tell dukkede op i det 15. århundrede i to forskellige versioner.

Den første af disse, som kendes fra en populær ballade fra 1470 og fra Melchior Russ' nedskrevne krøniker fra 1480'erne, skildrer Tell som en betydningsfuld deltager i den folkelige opstand, der førte til samlingen

Palnatokes skud skildret i vægmaleri på Østrigsgade skole på Amager



Saxo i Louis Moes streg





Richard Kisslings statue fra 1895 af Wilhelm Tell og søn i Altdorf i kantonen Uri

af kantoner i den gamle schweiziske union.

Den anden version – fra 1470 i *Weisse Buch von Sarnen* – skildrer Tell som en mere inferior deltager i komplottet mod Habsburgerne.

I 1570 smeltede den konservative, katolske historiker Aegidius Tschudi disse to versioner sammen til den Tell-myte, som Schiller støttede sig til.

I 1607 skrev den schweiziske historiker François Guillard om Tell-legenden:

”Jeg var på linie med den folkelige overlevering i beskrivelsen af bestemte begivenheder i min *De rebus Helvetiorum sive antiquitatum Libri*, men ved nærmere eftertanke forekommer de mig at være den rene fantasi.”

Og i 1760 udgav Simeon Uriel Freudenberger fra Luzern anonymt et skrift, der argumenterede for, at Tell-legenden efter al sandsynlighed var baseret på sagaen om den danske bueskytte Palnatoke.

Selvom begge synspunkter sikkert

rummede en stor grad af sandhed, var det Tschudis Tell-myte, Schiller støttede sig til, da han skrev sit drama 1803-04.

I 1782 blev Schillers frihedsdrama *Røverne* uropført på hofteateret i Mannheim. P.g.a. stykkets politisk udfordrende tendenser forbød hertugen af Württemberg Schiller at skrive mere for scenen.

Schiller flygtede derfor fra hertugdømmet og førte de kommende år en urolig tilværelse i en tid præget af oprør mod tyranniet. Et oprør, som også prægede en del af Schillers videre forfatterskab.

Tschudis Tell-myte symboliserede oprøret mod tyranniet i en enkel hovedfigur. Om det handler også Schillers drama. Men som Hans Sørensen skrev i *Politikens Verdens litteratur historie* bd.6 i 1972:



Aegidius Tschudi

”Skuespillet handler ikke kun om ”folkenatur” og ”folkefrihed”, men om det enkelte menneskes kamp for selvopholdelse, værdighed, frihed og harmoni. I Tell-figuren realiserer Schiller sin idé om ”virkeliggørelsen af det æstetiske menneske”. Tell er i den berømte scene med pileskuddet med æblet

så nær ved mord på sin egen søn, at han kun ved at dræbe tyrannen kan afvaske sig sin skyldfølelse og genoprette den humane ligevægt. Der er en elementær folkelig appel i denne samvittighedskonflikt. Det er ud fra den, stykket må fortolkes, og det er dette grundlag, der har sikret dets sejrsgang og bestandige aktualitet.”

Set i det perspektiv er det underordnet, om æbleskuddet i sin oprindelige version blev udført af fynske Toke Palnesen.



Gioacchino Rossini

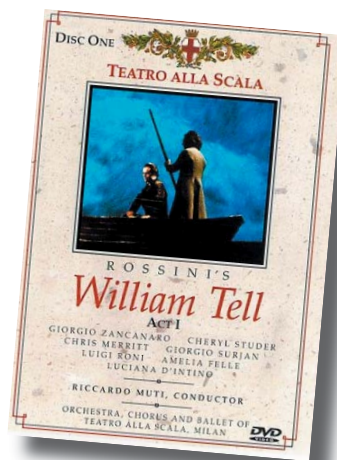
HI-YO-SILVER

Schiller var ikke alene om at overføre Wilhelm Tell-myten til scenen. Også den italienske komponist Gioacchino Antonio Rossini (1792-1868) gjorde brug af figuren.

Rossini komponerede 38 operaer 1810-1829. Derefter helligede han sig orkesterværkerne.

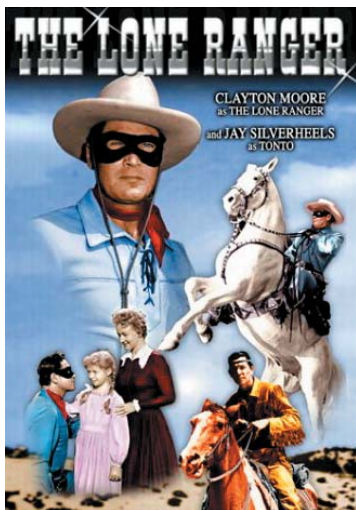
Ligesom *Wilhelm Tell* blev Schillers sidste sceneværk, blev *Guglielmo Tell* Rossinis sidste opera.

Der findes adskillige lydoptagelser med operaen, men dens længde (ca. 6 timer) og krav til sangerne (tenorrollen kræver 28 høje C'er) vanskeliggør sceneopsætningen.



Derfor opføres den sjældent, men når det sker, er det oftest i en reduceret udgave.

På DVD foreligger en 240 minutters TV-opsætning fra 1988 med Giorgio Zancanaro i titelrollen.



Hører operaen ikke til de mest kendte, så gør ouverturen det til gengæld. Fra den første af 2956 episoder af den amerikanske radioserie *The Lone Ranger* den 30. januar 1933 indgik kavaleri-angrebs-finalen fra Rossinis *Wilhelm Tell* ouverture i en fast symbiose med ”præriens sorte maske”, når han gungrede over prærien og opildnede sin hvide hingst med til-

råbet ”hi-yo-Silver”. En symbiose, som blev fastholdt, da *The Lone Ranger* senere begyndte at optræde på biograflærredet og tv-skærmen.

Også Wilhelm Tells bedrifter blev omsat til levende billeder.

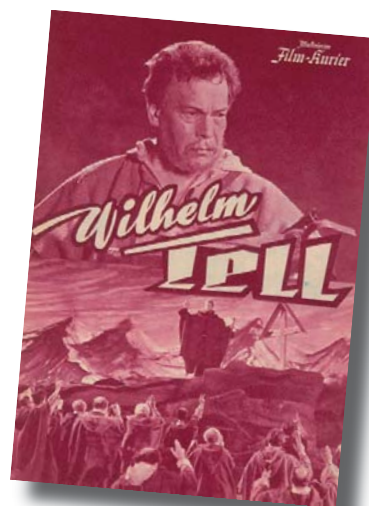
Ingen af biograf-filmene har sat sig spor i filmhistorien. Til gengæld er i hvert fald en af tv-filmatiseringerne værd at bemærke. Det drejer sig om 39 episoder à 30 minutter til amerikansk tv 1958-59, *The Adventures of William Tell*, med Conrad Phillips i hovedrollen – en tv-serie, som på trods af sit sort/hvid format har fundet sit publikum 50 år efter i dvd-format.

Men der er ikke mange rosende ord til overs for den New Zealandske tv-serie fra 1998 med Kieran Hutchison i titelrollen – tydeligvis castet for at imødekomme de yngre TV-seere.

Imellem disse to placerer sig *Crossbow*, en amerikansk/fransk tv-serie over 72 episoder à 30 minutter med handlingen centreret om konflikten mellem Tell og Gessler, portrætteret af henholdsvis Will Lyman og Jeremy Clyde. I øvrigt med Conrad Phillips i en gennemgående, mindre rolle.



Yderligere oplysninger om filmatiseringer og serier findes ved søgning på William Tell på www.imbd.com.



Tysk filmatisering fra 1956 af Schillers drama med Ewald Balsler i titelrollen.



Tegninger fra 1880 af Hermann Gessler (tv.) og Wilhelm Tell

I USA blev *William Tell* trykt i til- sammen otte oplag. Hæftets indhold forblev uforandret gennem alle disse med indhold af Maurice Del Bourgo og malet forside af Henry C. Kiefer.

Kenneth W. Fitch

– (se biografi side 13)

Maurice Del Bourgo – studerede sporadisk (når økonomien tillod det) ved Art Students League, hvor George Bridgman lærte ham anatomi og kunstmalerne Ivan Olinsky og William von Schlegell tog sig af hans billedkunstneriske uddannelse. Det var dog ikke som udstiller på kunstgallerierne, han slog sit navn fast, men som tegneserietegner. Som sådan gjorde han sig først bemærket, da han 1942-46 arbejdede for DC på serien *Green Arrow* til hæftet *More Fun Comics*. 1944-46 tegnede han desuden Mike Gibbs til DC.

I perioden 1943-49 var han også bi-dragyder til andre superhelte- o.l.

Udgivet første gang
i USA som *Classics Illustrated*
nr. 101 i november 1952.

Udgivet på dansk som
Illustrerede Klassikere nr. 8
i et enkelt oplag i 1955.

Desuden udgivet som
Stjerneklassiker nr. 29.

Manus:

Kenneth W. Fitch

Tegninger:

Maurice Del Bourgo

Tegninger side 222-223:

Henry C. Kiefer

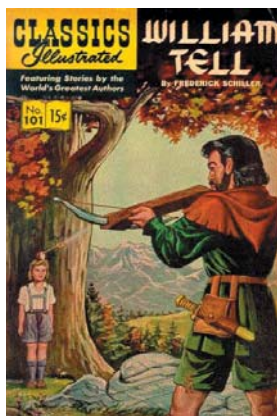
serier: *Captain Marvel Jr.* til Fawcett og *Tigerman* til St. & Smith, *Black Owl* og *Yank and Doodle* til Prize, bl.a. *Twilight*, *Airboy*, *Skywolf*, *Heap*, *Bald Eagle* og *Nightmare* til Hillman, *Red Cross* og *Mr. Nobody* til Holyoke, *Swift Arrow* til Spark, *Black Raider* til Rural Home, *Twinkle Twins* til Harvey og bl.a. *Lon McCalister* til Orbit.

Mest kendt og påskønnet er han dog

blevet for sit arbejde 1951-53 på seks af Gilbertons *Classics Illustrated*: *Under Two Flags* (CI-86), *The Call of the Wild* (CI-91), *All Quiet on the Western Front* (CI-95), *William Tell* (CI-101), *Buffalo Bill* (CI-106) og *The 45 Guardsmen* (CI-113).



Green Arrow
i *More Fun* #101/1945,
tegnet af Maurice Del Bourgo.



Den amerikanske udgave ...



... den australske ...



... og Stjerneklassiker nr.29

Tegneserie helten Wilhelm Tell

I tegneserien *The Lone Ranger* måtte læserne af gode grunde undvære Rossinis ouverture. Til gengæld fik *Sorte Maske*, som han hed på dansk, Wilhelm Tell som tegneseriekollega – ikke kun i *Illustrerede Klassikere* nr. 8, men også i andre tegneserie-sammenhænge.

Serierne i *Helteserien* var af italiensk oprindelse.



Fra 29. august 1979 til 4. juni 1980 bragte det franske magasin *Femmes d'Aujourd'hui* tegneserien *La légende de Guillaume Tell* – bygget på den herskende myte - med tekst af Roudolph og tegninger af Alarico Gattia.

Også Walt Disney

Productions har givet bud på en tegneseriefortolkning med Fedtmule i rollen som Wilhelm Tell, tegnet af italienske Adolfo Urtiága. På dansk udkom den i 1981 med titlen *William F. Tell*

I det italienske tegneseriemagasin *Rodeo* startede en genfortælling af Guglielmo Tell-myten den 15. juli 1953. Den blev senere – fra nr. 54/1964 – bragt i det franske magasin *Rintintin*.

1959-66 udgav det danske tegneserieforglag Interpresse *Helteserien*, hvor det enkelte hæfte var helliget enten *Robin Hood*, *De tre musketerer*, *Ivanhoe* eller *Wilhelm Tell*.

Her optrådte Tell som den unge, muskuløse, glatbarberede helt med den forfinede – men brutale – adelsmand Gessler som modpart og langt for de karakterfulde, upolerede portrætter Maurice Del Bourgo leverer i *Illustrerede Klassikere* nr. 8.



som bd. 14 i serien *Fedtmule og klassikerne*.

Endelig har først Carlo Trinco og dernæst Gilbert Macé stået for manuskripter til tegneren René Wuillermins *Aventures de Guillaume Tell* – ialt 9 bind med humoristisk og ret fri indfaldsvinkel til myten, udgivet 1984-94 af det franske forlag Dargaud.

På de næste sider følger Maurice Del

Bourgos version. En bedre tegneserieformidling over blot 44 sider af både skuespil og myte er endnu ikke set.

